

ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗ ΚΑΙ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ.

(Έκπομπή Τετάρτης 2 Αύγουστου).

.....

- Η έκπομπή αυτή που μεταδίδεται από το σταθμό μας κάθε Τετάρτη στις 10 το βράδυ, είναι αφιερωμένη στον κόσμο των Τραγουμάτων και των Τεχνών.
- Καλύπτει τους τομείς: Λογοτεχνία, Θέατρο, Μουσική και Είκοστικές Τέχνες της Β. Ελλάδος κυρίως και προβάλλει τους εκπροσώπους των γνωρίζοντας στους ακροατές μας, τη ζωή τους και το έργο τους.
- Ταράλληλα αναφέρεται σε εκδόσεις βιβλίων και περιοδικών και γενικά σε κάθε πνευματική και καλλιτεχνική εκδήλωση.
- Τήν έκπομπή αυτή γράφει, επιμελεῖται και παρουσιάζει ο Θωμάς Βλαmourτζόγλου.

Φίλοι της έκπομπης καλησπέρα σας. Μία ακόμη συνάντηση απόψε.

Ένας πεζογράφος αυτή τη φορά θα μᾶς μιλήσει από τη δική του σκοπιά. Πρίν προχωρήσουμε, χρειάζεται μία μικρή παρένθεση για τους ακροατές μας εκείνους που δέν ἔτυχε ποτέ νά γνωρίσουν, ὄχι βέβαια τους ἴδιους, ἀλλά μέρος ἀπό τό ἔργο αὐτῶν τῶν ὀνομάτων και τῶν φωνῶν που ἀκούγονται τακτικά ἀπό τήν έκπομπή μας. Τῶν λογοτεχνῶν μας. Δέν ἔχουν ἀκούσει νά τους ἐπευφημοῦν ποτέ κι' ἡ ἀπροσδόκητη παρουσία τους, που ὑπογραμμίζεται κιόλαα τους ξαφνιάζει. Ὅμως εἶναι πρότυπα κι' αὐτοί που στέκουν στο ὕψος τους, που κρατοῦν τή θέση τους. Δέν εἶναι πληροφορία αὐτή. Εἶναι πανάρχαια και διεθνής πραγματικότητα. Ἦννο που ἡ ἀξιολόγησή τους κι' ἡ σύγκρισή τους μέ τά ἄλλα πρότυπα εἶναι δουλειά παράτολμη. Κι αὐτό γιατί τοῦτοι κινουῦνται ἔξω ἀπό τό ἔμπόριο. Διάλεξαν τό δύσκολο δρόμο τῶν ἀνησυχιῶν, που πολλές φορές δέν ὀδηγεῖ πουθενά, ἢ ἄλλες φορές τελειώνει σέ μία μοναξιά ἀφήνοντας τήν πικρή γεῦση τῆς μάταιας προσδοκίας.

Ποτέ ένας θρίαμβος που ν'άξιζει το μδχθο τους, ποτέ ένα σινιάλο νίκης απ'αυτούς. Πονάχα μιά μικρή κι'εύγενική πρόσκληση. Ή πιό έσθενική ίσως. Ή άναμονή του βιβλίου τους άνάμεσα στά τόσα άλλα, πίσω από τό θαμπό κρύσταλλο τής προθήκης του βιβλιοπωλείου. Ωά πρόσεξαν οί έμφοραται μας, στή σειρά αυτή τών έκπομπών, κώς όλοι τους μιλουν για μοναξιά. Ίήν τήν προσπεράσουμε κι'αυτήν. Ή είναι ή πιό άδικη καταείκη που τους έπιβάλλαμε και που ποτέ δέν συνειδητο ποιήσαμε. Ίδιαφορώντας και μόνο για τά βιβλία τους. Ίίς μικρές γέφυρες έπικοινωνίας που άπλωσαν στό διάβα μας, έργο μικρό αλλά δαπανηρό. Ή τήν σεμνότερη τών προσδοκιών νά τήν διαβοϋν τά διστακτικά βήματα τών μετρημένων περιπατητών τής περιοχής τους. Ίά κι'αυτοί ήταν πιό μετρημένοι απ'ό,τι έπρεπε. Ένω δέ χρειαζόταν νά κάνουν παρά μισό βήμα για νά ναι οί κανονικοί...

Ή Πίλος Ίπαιόδας γεννήθηκε στή Θεσσαλονίκη τό 1927, όπου και διαμένει μέχρι σήμερα. Μετά τό Γυμνάσιο τελείωσε τή μαθηματική σχολή του πανεπιστημίου. Ήλάχιστα έσηησε τό έπάγγελμα του μαθηματικού. Άσχολήθηκε μέ τή δημοσιογραφία. Κατά καιρούς δούλεξε σ'όλες τίς έφημερίδες σχεδόν τής Θεσσαλονίκης και ό τομέας που κατ'έπανάληψη τόν άπασχόλησε ήταν ή λογοτεχνία, στήλες μέ κριτική θεάτρου, χρονογραφήματα κ.λ.π. Για ένα διάστημα ήταν άρχιουντάκης στις έφημερίδες "Άράση" και "Ήέα'Αλήθεια". Πρωτοδημοσίευσε διηγήματα σέ φοιτητικό περιοδικό τής έποχής του και τό 1958, έξέδωσε τό πρώτο του βιβλίο μία νουβέλα μέ τίτλο "Ήήν κλαΐς άγαπημένη". Τό 1966 έξέδωσε τό δεύτερο βιβλίο του, τό μυθιστόρημα "Ή κήπος τών πριγκήπων" και τελευταίως τρεΐς νουβέλες του σ'ένα τόμο μέ τίτλο "Ήμβατήρια". Ίνώστης τής άγγλικής ό Πίλος Ίπαιόδας άσχολήθηκε μέ τήν άγγλική λογοτεχνία και έδωσε τίς μεταφράσεις τών βιβλίων "Ή βουή και τό πάθος" του Φώινερ που για πρώτη φορά μεταφραζόταν στή χώρα μας, και τό "Ήέγας Γκάτσμπυ" του Σωτ Φιτζέραλντ. Άώς παρουσιάζουμε τώρα τόν ίδιο:

ΕΡΩΤΗΣΗ: Πώς αρχίσατε να γράφετε κύριε Παπαδόλα;

ΠΑΠΑΔΟΛΑΣ: Βασικά άρχισα να γράφω αφού διάβασα πολύ έλληνική λογοτεχνία και οι πρώτες μου δοκιμές ήταν επηρεασμένες από την ελληνική πεζογραφία του μεσοπολέμου. Τά περισσότερα από κείνα τά γραφτά μου δέν τά έκρινα άξια για δημοσίευση.

ΕΡΩΤΗΣΗ/ Μια που τόφερε η συζήτηση. Έχετε πετάξει πολλά πράγματα;

ΠΑΠΑΔΟΛΑΣ: Άπ'ό,τι θυμάμαι δύο όλοκληρα μυθιστορήματα και μάλιστα τό ένα είχε δημοσιευτεί και σε κάποιο διαγωνισμό του Δήμου. Πίστευα πως δέ με αντιπροσώπευαν, πως ήταν πιο πολύ επιδράσεις από όρισμένα πρότυπα παρά δικές μου εκφράσεις προσωπικών εμπειριών.

ΕΡΩΤΗΣΗ: Έχετε επίγνωση καμμιάς συγκεκριμένης επιρροής στο γράψιμό σας;

ΠΑΠΑΔΟΛΑΣ: Με όσα είπα πιο πάνω δέν θέλω να υποστηρίξω ότι δέν υπάρχουν επιδράσεις και στο κατοπινό μου έργο που δημοσιεύτηκε. Όπως είναι γνωστό στην Τέχνη και στη Λογοτεχνία δέν υπάρχει παρθενογέννηση. Όλοι μας επηρεαζόμαστε και από όσα διαβάζουμε και από όσα βλέπουμε στο θέατρο ή στον κινηματογράφο, άνδμη και από τους πίνακες ζωγραφικής. Προσωπικά νομίζω ότι από την άποψη μέν της τεχνικής με επηρέασαν και ο Τζαίημς Τζόυς και ο Φώκνερ. Άλλά πέρα από τά λογοτεχνικά έργα, στη διαμόρφωση του τρόπου με τον οποίτο βλέπω τον κόσμο και θέλω να τον εκφράσω, μπορώ να πώ ότι με επηρέασαν ο Μπέρκιμαν, ο Κάρολος Κοβν και ως ένα όρισμένο σημείο ο Έλύτης. Άυτά όσον άφορᾷ τις επιδράσεις.

ΕΡΩΤΗΣΗ: Όταν αρχίζετε να γράφετε όλα τά σημαντικά σημεία της πλοκής έχουν ήδη καθορισθεί;

ΠΑΠΑΔΟΛΑΣ: Κατ'άρχήν θα πρέπει να διευκρινήσω ότι η πλοκή δέν είναι τό στοιχείο που μ'ένδιαφέρει κυρίως στα γραφτά μου. Άν εξαίρέσουμε τό πρώτο μου βιβλίο, μπορούμε να πούμε ότι οι μύθοι των άλλων πεζογράφων μου, τουλάχιστον από την άποψη της πλοκής ήταν μέχρι ένα σημείο δεδομένοι. Παραδειγματος χάριν στον "Κήπο των πριγκήπων" η πλοκή είναι δανεισμένη από τον Όμηρο και τις αρχαίες τραγωδίες.

Συγκεκριμένα είναι η ιστορία τῶν Ἀτρειδῶν. Σέ ἄλλα κείμενά μου ἔχω χρησιμοποιήσει σέ μεγάλο βαθμό πραγματικές ιστορίες, ἔτσι ὥστε ὁ ρόλος μου ὅσον ἀφορᾷ τήν πλοκή νά περιορίζεται στό ἐλάχιστο. Νομίζω ὅτι ἡ πεζογραφία ἔφτασε σήμερα σ' ἕνα σημεῖο ὥστε ἡ ὑπόθεση νά μὴν εἶναι ἐκεῖνο πού ἐνδιαφέρει πιά τόν συγγραφέα, ἀλλά μιᾶ ἔκφραση τοῦ ἐσωτερικοῦ του κόσμου μέσω αὐτῆς τῆς ὑποθέσεως καί τῶν προσώπων τοῦ ἔργου.

ΕΡΩΤΗΣΗ: Περιγράψατε ποτέ μιᾶ κατάσταση τῆς ὁποίας δέν εἴχατε προσωπική ἐμπειρία;

ΜΠΑΚΟΛΑΣ: Ἐξαρτᾶται τί ἐννοοῦμε προσωπική ἐμπειρία. Ἐάν ἐννοοῦμε τὰ προσωπικά μας βιώματα, τότε ἀσφαλῶς ἔχω περιγράψει καταστάσεις καί περισσότερα γεγονότα πού δέν ἔχω ζήσει. Ἐν τούτοις ὅμως νομίζω ὅτι μιᾶ ἀφήγηση ἐνός ἄλλου προσώπου ἢ ἡ ἀνάγνωση ἐνός περιστατικοῦ στίς ἐφημερίδες, μποροῦν ν' ἀποτελέσουν τό θεμέλιο πού ἐμεῖς ἐπάνω του θά χτίσουμε ἕνα πεζογράφημα, ἀφοῦ ὅπως εἶπαμε οὐσιαστικά μᾶς ἐνδιαφέρει νά ἐκφράσουμε τό δικό μας κόσμο, τὰ αἰσθήματά μας τίς σκέψεις μας καί ὄχι τόσο νά ἀφηγηθοῦμε μιᾶ ἱστορία.

ΕΡΩΤΗΣΗ: Ὡς ποιό σημεῖο οἱ ἥρωές σας βασίζονται σέ πραγματικά πρόσωπα;

ΜΠΑΚΟΛΑΣ: Καί πάλι θά πρέπει νά ἐξαίρεσω τό πρῶτο μου βιβλίο ὅπου τὰ πρόσωπα ἐλάχιστα ἀντιπροσωπεύουν πραγματικούς ἀνθρώπους πού συνάντησα στό διάβα μου. Ἀπό τόν "Κῆπο τῶν Ἰριγνήπων" καί μετὰ καί ἀκόμα στά βιβλία πού γράφω τώρα τὰ πραγματικά πρόσωπα εἶναι πάρα πολλά ἅμα καί ἔχουν ὄντομα παρμένα ἀπό τό ἐλληνικό παρελθόν: Ἀγαμέμνων Κλυταιμνήστρα, Ὀρέστης, Ἡλέκτρα. Ἐν τούτοις τὰ πιά πολλά εἶναι ἐκφράσεις σημερινῶν ἀνθρώπων ἢ ἀνθρώπων τῆς ἀμέσως προηγούμενης γεννηᾶς, εἰδομένης φυσικά μέσα ἀπό τό δικό μου πρίσμα.

ΕΡΩΤΗΣΗ: Περιγράφετε Κύριε Μπακόλα τόν ἑαυτό σας σέ κανέναν ἀπό τοὺς ἥρωές σας;

ΜΠΑΚΟΛΑΣ: Νομίζω ὅτι κάθε συγγραφέας ζεῖ κατά ἕνα τμήμα του μέσα ἀπό τὰ περισσότερα πρόσωπα τῶν ἔργων του. Προσωπικά ἔχω μεταφυτέψει

και περιστατικα της ζωης μου και σκέψεις μου και ονειρά μου σε αρκετους από τους ήρωες μου, αλλά όχι μόνον σε έναν. Θέλω δηλαδή να πω, πώς δεν υπάρχει ένα πρόσωπο που να είναι περιγραφή του έαυτοί μου.

ΕΡΩΤΗΣΗ: Νομίζετε κύριε Παπαδόλα, ότι ένας μυθιστοριογράφος θα έπρεπε να ανανεώνεται;

ΠΑΠΑΔΟΛΑΣ: Δεν νομίζω απλώς, αλλά πιστεύω ότι αν ένας συγγραφέας δεν ανανεώνεται σημαίνει ότι έχει πεθάνει σαν συγγραφέας κι'ότι θα πρέπει να πάψει να γράφει. Εκείνο που θα πρέπει να διευκρινίσω είναι ότι η ανανέωση είναι μια υπόθεση που δεν μπορεί να γίνεται σε μικρό χρονικό διάστημα. Όταν αρχίζω να γράφω μπαίνουν μπροστά μου κάτι προοπτικές που καθορίζουν για αρκετό από τον μελλοντικό χρόνο τα θέματα που θέλω να παρουσιάσω και τον τρόπο που θα τα γράψω. Έπομένως η ανανέωση μπορεί να έννοηθεί ότι γίνεται κατά κύκλους βιβλίων και όχι από βιβλίο σε βιβλίο. Για να το καταστήσω σαφέστερο αυτό θα σας πω ότι ο "Κήπος των Πριγκήπων", τα "Εμβατήρια" και δύο ακόμη βιβλία που γράφονται, αποτελούν ένα κλειστό σύνολο που μέσα σ' αυτό τουλάχιστον είναι δύσκολο να συλλάβω κάποια έννοια ανανέωσης.

ΕΡΩΤΗΣΗ: Τι γράφετε τώρα;

ΠΑΠΑΔΟΛΑΣ: Δύο βιβλία με απασχολούν. Το ένα είναι μια συλλογή αφηγημάτων που αναφέρονται στη ζωή στη Θεσσαλονίκη στις αρχές του αιώνας και που θα παρουσιάζει τους προγόνους θα έλεγα των ήρωων του "Κήπου των Πριγκήπων". Ο τίτλος του είναι "Μυθολογία" και βασικά θέλω να χρησιμοποιήσω πολλά στοιχεία της παραδόσεως γιατί πιστεύω ότι τα πρόσωπα και τα γεγονότα εκείνης της εποχής συνθέτουν τη γερνεολογία της σημερινής Θεσσαλονίκης. Το δεύτερο βιβλίο είναι μυθιστόρημα ονομάζεται "Η μεγάλη πλατεία" και προπαθεί να συνδυάσει την Βυζαντινή παράδοση της Θεσσαλονίκης με γεγονότα έντελως πρόσφατα.

ΕΡΩΤΗΣΗ: Γιατί γράφετε κύριε Ηπακόδα;

ΗΠΑΚΟΔΑΣ: Ἀνεξάρτητα ἀπὸ τὸ τί λέγεται συνήθως ἢ συγγραφή εἶναι τελείως προσωπική ὑπόθεση τοῦ λογοτέχνου. Ὁ ἄνθρωπος ποὺ γράφει νομίζω ὅτι προσπαθεῖ μέσα ἀπὸ τὰ γράφτά του, νὰ ζήσει ἕναν δικό του κόσμον καὶ νὰ προσπαθήσει ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριά νὰ ἐπικοινωνήσῃ μὲ τὸν ἄλλον ἄνθρωπον. Δυστυχῶς πιστεύω ὅτι ὁ σημερινὸς συγγραφέας περισσότερο βρίσκει τὴν ὀλοκλήρωσή του στὸ πρῶτο μέρος καὶ πολὺ λιγώτερο ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἐπαφή μὲ τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους. Ἔτσι ζεῖ ἕνα δράμα μοναξιάς ποὺ μάλιστα εἶναι χειρότερο ἀπὸ τὸ δράμα μοναξιάς ἑνὸς ἄλλου ἀνθρώπου κι' αὐτὸ γιατί ὁ συγγραφέας προσπάθησε νὰ βγεῖ ἀπὸ τὴ μοναξιά του, προσπάθησε νὰ ἔρθῃ σὲ ἐπαφή μὲ ἄλλους ἀνθρώπους ἀλλὰ δὲν τὸ κατόρθωσε.

ΕΡΩΤΗΣΗ: Ποῦ τὴν ἀποδίδετε σεῖς αὐτὴ τὴ μοναξιά;

ΗΠΑΚΟΔΑΣ: Οἱ συγγραφεῖς τῆς Θεσσαλονίκης ἰδιαίτερα δὲν ἐπεζήτησαν ποτέ τὴν εὐκόλη κατάκτηση τοῦ κοινοῦ. Δὲν ἀποζήτησαν δηλαδὴ ποτέ τὴν ἐπιτυχία. Ἴσως εἶναι τὸ κλίμα τῆς Θεσσαλονίκης καὶ τῆς Μακεδονίας γενικώτερα, ἴσως ἢ σχεδὸν βεβαιότητα ὅτι οὕτως ἢ ἄλλως δὲν ἐπρόκειτο νὰ γίνουν διασημότητες. Πάντως γιὰ ὁποιοδήποτε λόγο κι' ἂν ἔγινε αὐτὸ οἱ πεζογράφοι τῆς Θεσσαλονίκης ἔμειναν ἀνένδοτα πιστοὶ στὸν ἑαυτὸ τους καὶ στὴ λογοτεχνία ποὺ πίστευαν καὶ ποὺ θὰ μπορούσαν νὰ δημιουργήσουν ἀδιαφορώντας γιὰ τὴν πλατύτερη ἐπιτυχία. Αὐτὸ εἶχε σὰν ἀποτέλεσμα, ἀντίθετα μὲ ὅ,τι ἔγινε στὴν πρωτεύουσα, νὰ προχωρήσουν σὲ μορφές λόγου οἱ ὁποῖες πέρα ἀπὸ τὰ συνηθισμένα, ἀπατοῦν μιὰ προπαίδεια καὶ ὁποσδήποτε ἕνα πέδεμα τοῦ κοινοῦ. Ἔτσι ἀναγκαστικὰ τὸ κοινὸ στὴ μεγάλη του πλειοψηφία ἔμεινε μακριὰ ἀπὸ τὰ λογοτεχνικὰ ἔργα τῶν Θεσσαλονικέων. Τὸ πρόβλημα εἶναι ὅχι πῶς οἱ συγγραφεῖς θὰ κατακτήσουν τὸ κοινὸ γιατί ὁ συγγραφέας δὲν εἶναι δάσκαλος γιὰ νὰ μάθῃ στὸ κοινὸ τί καὶ πῶς νὰ διαβάσει (αὐτὸ εἶναι δουλειὰ τῆς κριτικῆς καὶ τῆς παιδείας), ἀλλὰ πῶς θὰ ρθεῖ τὸ κοινὸ σὲ ἐπαφή μ' αὐτὰ τὰ ἔργα, θὰ τὰ διαβάσει καὶ θὰ τὰ ἐκτιμῆσει ἀναλο

γα μέ τήν ὅποια ἀξία τους." Αν σήμερα ὁ Τζόυς ὁ Προύστ κι' ὁ Φῶκνερ καί ἄλλοι πρωτοποριακοί συγγραφεῖς γνωρίζουν τρομερή ἐμπορική ἐπιτυχία σ' ὅλο τόν κόσμο, πρᾶγμα ποῦ σημαίνει ὅτι διαβάζονται, γιατί δέν θά πρέπει νά γίνουν γνωστοί στό κοινό οἱ "Ελληνες συγγραφεῖς ποῦ ἀκολουθοῦν μιᾶ προχωρημένη τεχνική καί μιᾶ δυσκολότερη ἔκφραση στά ἔργα τους.

ΕΡΩΤΗΣΗ:

Καί κάτι ἀκόμα κύριε Πακιδά. Τί γνώμη ἔχετε γιά τό σύγχρονο μυθιστόρημα;

ΠΑΚΙΔΑΣ:

Πιστεύω ὅτι τό μυθιστόρημα ὕστερα ἀπό διακόσια περίπου χρόνια ζωῆς, ἔχει φτάσει σ' ἕνα κρίσιμο σημεῖο γιά τήν ὑπαρξή του καί ἴσως οἱ δεκαετίες ποῦ θά ἀκολουθήσουν θά κρίνουν κι' αὐτή τήν ἴδια τήν ὑπαρξή του ἢ ἀκόμα θά ὀδηγήσουν στή δημιουργία ἑνός νέου εἴδους μέσα στή λογοτεχνία. Τό σημερινό μυθιστόρημα ἔχει φτάσει καί ἀπό ἀποψη τεχνικῆς ἀλλά καί ἀπό ἀποψη περιεχομένου σ' ἕνα σημεῖο ποῦ θά ἔλεγα ὅτι σχεδόν ἐξαντλεῖ τίς δυνατότητες ἀναθέσεώς του σάν λογοτεχνικοῦ τουλάχιστον εἴδους. Χρησιμοποιεῖ περισσότερο τόν ἐσωτερικό κόσμο τοῦ συγγραφέα, τήν ἐντελῶς ἐσωτερική δομή τῆς σκέψης του καί τῶν αἰσθημάτων του καί πολλά στοιχεῖα ἀπό τόν κόσμο τοῦ ὄνειρου. Ἐκεῖ ἄλλωστε ὀφείλεται καί ἡ τεχνική τῆς συνειρμικῆς γραφῆς ὅπου ὁ συγγραφέας ἀφήνει τόν ἑαυτό του νά καταγράψει μέ τή σειρά ποῦ τόν ἐρεθίζουν σκέψεις, γεγονότα, ἄλματα σκέψεων, ὄνειρα, συνδυασμούς ὄνειρων καί πραγματικότητας καί ἐξωτερικές φωνές. Ἀπό τήν ἀποψη αὐτή νομίζω ὅτι ὁ σημερινός πεζογράφος εἶναι ἀπόλυτα ρεαλιστής καταγράφοντας γνήσιμια πραγματικότητα.

ΕΡΩΤΗΣΗ:

Κύριε Πακιδά εὐχαριστῶ.